

УДК [37.015.31:7]:78

ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК ТРАДИЦІЙ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Л.М. Сбітнєва

У статті розглядаються питання розвитку традицій музично-естетичного виховання дітей і молоді в Україні. З давніх часів в народній педагогіці використовувалось музичне мистецтво як найсильніший засіб розвитку дитячої особистості, Автор накреслює на значущості музики, як виховного засобу, у 21 столітті.

Ключові слова: музично-естетичне виховання, художній смак, ідеал народу.

На початку ХХІ-го століття, в час, коли в процесі розвитку художньої культури України втілюються принципи демократії, гуманістичні пріоритети, формування високоосвіченої, духовно-багатої особистості з високим рівнем музично-естетичної культури набуває особливої актуальності.

Вивчення історії виникнення та шляхів розвитку музично-естетичного виховання в Україні у різні часи, в різних регіонах має велике значення для створення сучасної системи музично-естетичного виховання, яка буде здатна всебічно розвивати культуру підростаючого покоління.

Проблеми освіти українського народу, музично-естетичного виховання завжди були у центрі уваги видатних українських філософів, науковців, діячів культури та мистецтва, вони ставали предметом роздумів ще до того, як вони стали об'єктом спеціальних наукових досліджень.

Питання розвитку української культури розглядали в своїх роботах відомі українські вчені М. Аркас, І. Огієнко, І. Крип'якевич, В. Радзикевич, М. Голубець, С. Чарнецький, В. Барвінський та багато інших.

Вітчизняні філософи, культурологи та педагоги Ф. Прокопович, Г. Сковорода, Я. Козельський, О. Духнович, П. Юркевич, К. Ушинський, Б. Яворський, В. Сухомлинський, психологи Л. Виготський, О. Запорожець, П. Симонов, Б. Теплов та багато інших вчених накреслювали на впливі музичного мистецтва на розвиток морально-

естетичної, емоційної сфери особистості, пробудженні в людині, завдяки музиці, істинно людських якостей, закладених природою.

Представники класичної західноєвропейської філософської думки Ф. Шіллер, Л. Фейербах, Ж.Ж. Руссо стверджували, що саме через естетичні почуття, які виникають під час сприйняття музичних образів, відбувається процес поступового духовного збагачення людини.

Питання музично-естетичного виховання в українській народній педагогіці були предметом розгляду відомих авторів М. Стельмаховича, С. Бабтишина, Г. Ващенко, О. Воропай, М. Грицай, В. Гнатюк, М. Грушевського, О. Михайличенко та ін. Вчені підкреслюють, що процес виховання в Україні протягом століть увібрав у себе найкращі здобутки духовності народу, сутність і особливості національної психології, самобутнього способу пізнання дійсності, народного світогляду.

Проблеми художньо-естетичне виховання дітей і молоді розглядалися в роботах Є. Басіна, О. Бурова, Г. Волкової, В. Грязева-Добшинської, В. Іванова, М. Каган, М. Кіященко, І. Конікова, В. Крутоус, М. Лейзерова, Б. Лихачова, В. Мартинова, В. Міхальова, О. Торшилової, Л. Столович, Л. Печко, С. Мельничука, О. Семашка, Л. Смирнової, Г. Падалки, Т. Танько, Г. Шевченко, Л. Коваль, Л. Масол, О. Ростовським, О. Рудницькою, О. Михайличенко, І. Сташевською та ін.

Вирішення суперечностей між нагальною потребою сучасного українського суспільства формування у підростаючих поколінь високого рівня музичної культури і реальним станом творчого відношення до мистецтва, розуміння історичних процесів розвитку традицій українського музично-естетичного виховання і зумовили вибір статті, метою якої є виявлення особливостей зародження та розвитку традицій музично-естетичного виховання дітей і молоді в Україні (10-19 ст.).

Безперечно, історія розвитку музичного мистецтва свідчить про його великі потенційні можливості впливу на духовний світ дитячої особистості, на пробудження міцних енергетичних ресурсів кожної людини. В різні історичні епохи жанри музичного мистецтва використовувалися для формування певного типу світогляду, морально-естетичного відношення до світу, до людей.

Давні пам'ятки культури слов'ян дають нам можливість зрозуміти, що музичне мистецтво займало почесне місце в житті наших предків і використовувалось як засіб естетичного виховання підростаючого покоління. З історичного боку, слід зазначити, що "музично-естетичне

виховання, задатки естетичної свідомості знайшли свій відбиток у найбільш ранньому синкретизмі, у міфології, зокрема у збережених наскальних зображеннях первісної людини." Можна припустити, що практика естетичного виховання була започаткована ще легендарними братами-просвітителами IX ст. Кирилом і Мефодієм, діяння яких було відзначено Нестором-літописцем. Просвітники із Солуні переклали Апостол і Євангеліє, і «раді були слов'яни, що почули [слова] про велич Божу своєю мовою. А після цього переклали вони Псалтир та інші книги»[1].

Своєрідний процес естетичного виховання здійснювався Ярославом Мудрим: зведення собору Святої Софії в Києві, відкриття школи та бібліотеки. При князі Володимирі поширюється книжкова освіта. За часів Ярослава Мудрого освіта вважалася важливою державною справою, в князівстві існували монастирські та світські школи, в яких, окрім Псалтиря, вивчали народні пісні, пісні на честь князя тощо. Вважається, що першою відомою школою була Палацова школа при Софіївському соборі, де навчалися діти з багатих родин. В школі вивчали сім вільних мистецтв, музика входила до розділу філософії. Музичній освіченості надавалося велике значення в період найбільшого політичного та культурного розквіту давніх слов'ян — князювання Володимира та Ярослава. Саме з цього часу друкуються перші співацькі книги, а музика вважається обов'язковою для вивчення.

Музично-естетичне виховання було невід'ємною складовою частиною української народної педагогіки, але, як стверджує О. Михайличенко, "природна музична обдарованість багатьох українських дітей вимагала подальшого розвитку їхніх художніх здібностей і не могла обмежуватися лише засобами народної педагогіки. Не випадково елементи музично-естетичного виховання присутні уже в перших школах, відомих ще з часів княжої доби». [6, С.24]

У XII столітті на Русі з'являються "співацькі князі" і "княгині" - так в той час високо оцінювалося мистецтво співу. Значний вплив на розвиток ідей музично-естетичного виховання мала діяльність Києво-Печерської лаври, яка була заснована у 1050 році.

Аналіз літератури свідчить, що в школах при монастирях, зокрема, при Києво-Печерській лаврі, а пізніше, в XV-XVI століттях, в братерських школах, формування музичної культури підрастаючого покоління здійснювалося на досить високому рівні. Співи були органічною і

невід'ємною складовою частиною виховання, дітей навчали нотному співу і музичній грамоті, у вищих школах проходили композицію. Добре поставлене музичне виховання у братських школах першої половини 17 століття сприяло подальшому розвитку професійного музичного мистецтва.

Із прийняттям християнства в Київській Русі разом з духовним і освітнім розквітом давніх народів України, в процесі тривалого розвитку вдосконалювалися й художні смаки, що виявлялося в будівництві, виготовленні предметів побуту, прикрас тощо. Специфіка формування художнього смаку нашого народу полягала в тому, що мистецтво не було відокремлено від християнської релігії. Про високий рівень розвитку художнього смаку українського народу того часу свідчать не тільки матеріальні здобутки та коштовності, але й духовна культура. Один з аспектів естетичного відношення до дійсності, яке ствердилося з прийняттям християнства знаходить своє відображення в богослужінні, важливою частиною якого є музичний супровід. Слід відзначити, що церква, розуміючи вплив музики на емоційний світ людини, вела боротьбу зі світським музикуванням, хоча найвідоміші представники вітчизняної музичної культури М. Березовський, Д. Бортнянський і А. Ведель, які створили найвідоміші у світі хорові твори, відійшли від церковних канонів і їх твори переважно виконувалися у концертах.

Безперечно, народна творчість, яка відображала уявлення, стремління, ідеали народу, займала важливу частину естетики епохи Київської Русі. Головну роль у формуванні естетичних уявлень давніх українців відіграли фольклорні жанри, і, в першу чергу, календарно-обрядовий цикл. Саме календарно-обрядові пісні зі стародавності і до сьогодення формують в українців уявлення про красу, моральні цінності. Національне виявляється в будь-яких сюжетах, реалізується в національному забарвленні, трактуванні, оцінці, образному баченні.

В період існування Київської Русі відбувався складний процес формування нової естетичної думки, яка складалася на ґрунті багатьох процесів. Взаємодія художньої культури з культурами народів, що мігрували на території сучасної України, братських народів та злиття з візантійською культурою відобразилася на формуванні самобутнього українського мистецтва, а разом з тим і формуванні нових естетичних поглядів, адже естетичні переконання завжди ґрунтуються на засадах духовної культури.

За свідченням І.Огієнка, у XVI-XVII століттях в Україні була вироблена оригінальна педагогічна система, в якій важливе місце займало музичне виховання. Фактично кожний історичний період в історії України так чи інакше пов'язаний з проблемою естетичного виховання, але логічним підсумком цього процесу стає створення у 1632 році Києво-Могилянської академії, в якій, як свідчить аналіз літератури, органічно поєднувалася просвітницька діяльність з естетичним удосконаленням особистості, що вперше виявило собою яскраву модель зв'язку педагогіки та естетики. У практиці освіти і виховання Києво-Могилянської академії природно відбивалася специфіка української національної культури, яка, з одного боку, пов'язана з власним корінням, давньослов'янським світосприйняттям, давньослов'янською міфологією, а з іншого – безпосередньо співвіднесена із загальноєвропейським культуротворчим процесом і орієнтована на теоретичні пошуки науки Нового часу. Одним з найвідоміших і найталановитіших представників музично-педагогічної думки 17-го століття був М. Дилецький, який у 1677 році випустив у світ “Мусікійську граматику”, в якій порушив ряд питань музично-естетичного характеру, підкреслив виховну роль музики, називаючи її другою філософією.

Не викликає сумніву, що в естетичному вихованні дітей і молоді в минулому велику роль відігравала народна педагогіка. У поглядах на красу народна педагогіка глибока і багатогранна. М. Стельмахович підкреслює, що масова практика естетичного виховання в українській культурі спрямована на формування у підростаючого покоління естетичного ставлення до життя, до природи, праці, громадської діяльності, мистецтва, особистої поведінки. Саме за допомогою художніх засобів народ споконвіку прагнув одухотворити працю, прикрасити побут, облагородити взаємини між людьми[8].

В галузі естетичного виховання основною метою народної педагогіки є виховання й навчання дітей за законами краси і благородства. Народна педагогіка прагне навчити дитину відчувати та розуміти красу, збудити потяг до художньої творчості. Українська народна творчість є тією вихідною точкою, з якої починається історія культури українського народу.

Безперечно, в культурному житті народів народна музика відіграє надзвичайно важливу роль. Народна українська музика є початком музичної культури українського народу.

Процес естетичного виховання в українській сім'ї розпочинався дуже рано, з маминої колискової пісні, в якій оспівується природа, любов і ніжність, людяність і добро. Слід накреслити на ролі батьків у прилученні дітей до пісні. Саме задушевна мамина пісня і є самим дієвим засобом прилучення дітей до музичного мистецтва.

Огляд історії українського музичного мистецтва дає визначення народній пісні як одній з важливих ланок, яка бере свій початок з найдавніших часів. Українська народна пісня є одним із найкращих і найбагатших проявів духовних прикмет нашого народу. В образах народної музики, народної пісні відбивається широке коло різноманітних інтересів людини, її побут, риси характеру, всі її переживання та почуття — історія народу відкривається ясно і велично. Російський композитор і критик Серов вважав пісню «в тисячу разів багатшою і сильнішою за всі хитрощі шкільної премудрості, що її проповідують педанти-музикуси в консерваторіях та музичних академіях». [3, С.623]

Невичерпні джерела народної фантазії через нехитрі ритми і рими несуть справді золоті зерна всього того кращого, що віками засівалось в українській народній усній творчості з її вершинами духовності і виховної мудрості. Саме народні пісні відрізняються яскравим змістом та чарівною мелодійністю. Діти усвідомлюють художньо-образну сутність народної пісні через емоційне переживання музично-поетичного художнього образу, усвідомлення поетичного змісту тощо. Український народно-поетичний пісенний матеріал володіє неповторною образною стихією, яка сприяє вмінню дітей емоційно переживати, слідкувати за розвитком художніх образів, знаходити щось нове, оцінювати красу мелодії, а також розвиває слухові і вокальні дані. В музичних образах пісень-казок химерний, водночас чарівний, неповторний світ образної стихії, мотиви і сюжети малюють перед дитячою уявою проникливу людяність, неприхований ліризм, іноді лукавий гумор. Казковий, чарівний образ пісень, в яких царюють птахи і звіри, ліс і вітер, розповідає в алегоричній формі дітям про сутність людського буття, простий ритм та красива мелодія, глибокий зміст творів надає можливість розвитку в дітей відчуття музичної форми, вміння мислити образами, пробуджує творчість. Образи творів народно-поетичного жанру несуть уяву дітей в чарівний світ казки, де завдяки поетичній алегорії, спостерігаючи за життям героїв пісні, діти пізнають природу, людське життя, адже в образах персонажів пісень відчуваються

різноманітні риси характеру людей. Знайомство з піснями викликає у дітей гордість за творчість, історію свого народу, яка пронизана мудрістю.

В українській народно-поетичній творчості яскраво відбивається національне самоусвідомлення народу. Колядки, щедрівки, в яких молодь славилася “господаря” і які виконувалися на різдвяні свята, є однією з форм українських міфів, поетичний зміст цих творів розкривають перед нами картину народного життя, неповторний і самобутній світ наших предків, яких вабили образи зоряного неба, сонця, зміна пори року тощо. Але в образах цих пісень ми бачимо і сім'ю світлих богів давніх українців — це небесна сім'я - “ясний місяць, ясне сонце, дрібний дощик, дрібні зірки” тощо. Такі твори розповідають про духовність народу, багатовікові традиції самобутньої культури. Слід наголосити, що пісні не можуть не викликати у дітей інтересу до інших видів творчості — декоративно-прикладного мистецтва, особливо української вишиванки, яка завжди використовується для художнього оздоблення традиційного українського костюму тощо. Музичний і поетичний матеріал пісень дозволяє створювати в уяві ліричну картину українського пейзажу, в якому краса природи знаходиться в гармонійній єдності з устроєм селянської родини. Наші предки — давні слов'яни, одухотворяли природу і приписували їй усі переживання, які відчуває людина і це відбивається в поетичному змісті творів. Яскравою, поетичною мовою підкреслюється органічна близькість людини і навколишньої природи, їх нерозривний зв'язок. Народні українські пісні невід'ємні від усвідомлення краси природи. Пісні, які були створені народом багато століть тому, є популярними в народі і в наш час - «Щедрик», “Ой є в лісі калина”, “Косарі”, “Журавель”, “Іди, іди дощику”, “А вже весна”, “Косарі”, “Добрий вечір, дівчино”, “Ой, сивая та і зозуленька”, “Над річкою- бережком”, “Дівка Явдошка” тощо. Музичні і поетичні образи цих пісень викликають моральні переживання та знайомлять дітей з обрядами та традиціями українського народу, адже в народній пісні відбиті традиції сімейного виховання, глибокі чисті взаємини між людиною та його сім'єю, повага до старших та особливо материнська любов.

В любовній ліриці українських народних пісень оспівується краса жінки, глибина її почуттів, глибока любов, ніжність, вірність, сила духу. Особливо яскраво оспівується почуття глибокої любові до рідної землі, до свого народу.

В українському фольклорі чимало дитячих пісень, які розвивають у дітей музичних слух і музичний ритм, уяву та сприймання музичних образів, спонукають до виконання танцювальних пластичних рухів. Саме такий спосіб розвитку музичних здібностей дітей є найбільш ефективним. Шляхів залучення молоді до прекрасного багато — це і дитячі іграшки, виховання ввічливості у спілкуванні, наприклад, увагу дітей до мовного етикету постійно закріплюють не тільки народні казки з етикетом вітання, а й дитячі пісні-казки тощо. Серед основних чинників естетичного виховання у родині, за народною педагогікою, є краса побуту, вироблення у дитини здатності розуміти й відчувати мистецтво, залучення до активної художньої творчості.

Не викликає сумнівів, що серед необхідних умов естетичного виховання в українській родині та в цілому українській педагогіці завжди було сприйняття краси оточуючого середовища і розуміння мистецтва. Зростаючи у таких умовах молода людина залучалася до естетичних та духовних цінностей народу, таким чином, збагачуючи внутрішній світ та естетичні погляди.

Давньослов'янські філософські концепції, теорії, розроблені професорами Києво-Могилянської академії, ідеї народної педагогіки, високий рівень народної творчості знайшли своє відображення у наступному етапі розвитку естетичного виховання в Україні, філософській системі видатного українського мислителя, філософа-просвітителя Григорія Сковороди, який підносив у людині істинно людське, духовний початок.

Важливе місце в структурі філософсько-естетичної концепції Г. Сковороди посідає проблема естетичного виховання. Під принципово новим кутом зору український мислитель інтерпретував проблему самопізнання, наголошуючи на необхідності кожній людині чітко усвідомлювати свою роль у природі і суспільстві, знайти своє «справжнє обличчя». Філософ, поет, композитор, педагог-просвітник Г. Сковорода убачав у пісенній творчості шлях до людських сердець, до збудження думок. Ідеї Г. Сковороди мали значний вплив на процес художньої творчості, це стало основним принципом його теорії виховання гармонійної особистості. На думку мислителя, філософ має бути пророком, а завдання мистецтва відповідно полягає в тому, щоб передбачити майбутнє. У подальшому розвитку музично-естетичного виховання в Україні ідеї Г. Сковороди знайшли своє яскраве підтвердження у

мистецькій практиці відомих поетів, письменників, музикантів (Т. Шевченко, І. Франко, М. Коцюбинський, О. Кобилянська, В. Винниченко, М. Вороний, М. Хвильовий, Л. Костенко тощо). Важливе місце в розвитку українського естетичного виховання займає естетична концепція І. Франка, який розробляв переважно естетику художньої творчості. Намагаючись розкрити естетичні основи творчості, І. Франко докладно досліджує роль почуттів у художній діяльності і робить висновки про те, що митець передусім повинен зрозуміти, як мистецтво викликає почуття естетичної насолоди, в чому полягає та насолода, що пробуджує її в нашій душі художній витвір.

Особливої уваги із педагогічної спадщини XIX ст. заслуговують ідеї естетичного виховання у системі К. Ушинського, який узагальнив та систематизував значний фактичний матеріал, цікаві і проникливі спостереження з проблеми формування естетичних почуттів. Значне місце автор відводить психолого-педагогічному обґрунтуванню ролі почуттів у духовному розвитку особистості, вказуючи на недооцінку ролі почуттів при естетичному вихованні. К. Ушинський вважає, що ні в чому так не виявляється справжня, непідробна людина, як у своїх почуттях. Поняття естетичного почуття видатний педагог розкриває через художнє, визначаючи його як сприйняття прекрасного у стосунках між людьми, у природі, мистецтві.

З часом поширення демократичних тенденцій в українському суспільстві, національних ідей мало великий вплив на процес розвитку музично-естетичного виховання в країні. Передові освітяни визнавали необхідність загальної музичної освіти дітей і молоді як одного з ефективних засобів естетичного і морального виховання. Питання змісту та форм музично-естетичної освіти та виховання представлені в працях С. Миропольського «Про музичну освіту народу в Росії та Західній Європі», К. Вебера «Короткий нарис сучасного стану музичної освіти в Росії», В. Гутора «В очікуванні реформ. Роздуми про музичну освіту», С. Булгакова «Значення музики та співів у справі виховання та в житті людини», П. Щуровського «Як потрібно вчити наших дітей музиці», М. Вербитського «Про співи музикальні» тощо.

Визначним етапом у розвитку традицій музично-естетичного виховання дітей і молоді в Україні була творчість та музично-педагогічні ідеї відомих композиторів М. Лисенко, М. Леонтовича, К. Стеценка, Б. Яворського та ін.

М. Лисенко надавав великого значення питанням музично-естетичного виховання дітей, він першим на Україні створив опери, розраховані не тільки на дитячу аудиторію, а й на участь у них самих дітей. В його операх "Коза-дереза", "Пан Коцький", "Зима і весна", побудованих на сюжетах народних казок і на народнопісенних мелодіях, яскраво втілені ідейно-естетичні принципи і методи виховання дітей. На початку ХХ ст. з'являється значна кількість посібників для вчителів музики, серед них "Збірка народних пісень в хоровому розкладі, пристосованих для учнів молодшого й старшого віку" М. Лисенка, "Шкільний спів" О. Дзбанівського), "Шкільні співи для виховання дітей" С. Чернецького та "Луна" (1907), "Свят-вечір" (1914), "Колядки та щедрівки" (1914) К. Стеценка. Збірки складались з обробок українських пісень, які стали популярними в українській культурі на зламі століть.

Педагогічна діяльність К. Стеценка, який був природженим педагогом-митцем, у навчальних закладах різних типів (від початкової школи до вузів) спонукала композитора до створення дитячих опер "Івасик-Телесик" (1910) та "Лисичка, Котик і Півник", посібників "Шкільний пісенник" (1917), "Початковий курс навчання дітей нотного співу", "Методики шкільного співу". В перші роки радянської влади К. Стеценко став організатором і автором програм із музики в масовій школі, метою викладання музики він вважав розвиток музичних здібностей і естетичних почуттів дітей, основою музичного навчання – хоровий спів на основі вивчення нотної грамоти. Найкращим матеріалом для розвитку естетичного смаку К. Стеценко вважав народні пісні та твори композиторів-класиків.

Яскравою подією в розвитку української музичної педагогіки стали ідеї видатного діяча, талановитого вчителя М. Леонтовича. Його педагогічні погляди в сукупності утворюють цілісну концепцію музичного навчання та виховання, основою якого стало ставлення до народної пісні як найправдивішого за своєю художньою й етичною сутністю життєвого явища, зрозумілого і доступного для дитячого сприймання. М. Леонтович надавав провідну роль фольклору в музичній освіті школярів, наголошував на успішності загального музичного навчання та виховання всіх дітей на матеріалах кращих творів професійної та народної творчості, вільного володіння нотною грамотою, взаємозв'язку різних видів музичної діяльності, надання процесу музичного навчання його сутнісної основи – емоційності.

Початок ХХ ст., вважає О. Михайличенко, стає етапом бурхливого розвитку музичного життя суспільства, важливе місце в якому починає займати музична освіта. Цей період є важливим етапом, на якому концепція необхідності музичного розвитку й виховання дитини на ґрунті національного музичного мистецтва знайшла науково-теоретичне обґрунтування та практичне втілення шляхом створення українськими педагогами-музикантами методичних розробок, навчальних посібників, музичних збірок. Завдяки творчості демократично настроєних музикантів-педагогів і композиторів (К. Стеценко, М. Леонтович, О. Кошиць, Ф. Попадич), поступово в широких масах пробуджувався потяг до навчання музики [6].

Проблеми естетичного виховання завжди були у центрі уваги видатних українських філософів, науковців, діячів культури та мистецтва. Природно, що українські народні традиції естетичного виховання молоді стали частиною сучасної концепції художньо-естетичного виховання молоді. Тривалий час роль естетичної науки на території України виконувало народне мистецтво – фольклор, музика, прикладне мистецтво, які фокусували в собі естетичні погляди народу: розуміння прекрасного, піднесеного, героїчного, трагічного, комічного, уявлення про естетичний ідеал. У зв'язку з цим ми зробили висновок, що розвиток естетичної думки України неодмінно пов'язаний з формуванням національного мистецтва.

Досліджуючи історію музично-естетичного виховання в нашій країні, слід відзначити, що протягом розвитку української держави музичній освіченості її громадян надавалася велика увага.

Головним принципом, що має визначити напрямок естетичного виховання в умовах незалежної України, повинно стати врахування кращого культурно-мистецького досвіду минулого, його коректне використання у межах принципово нового періоду історії. На сучасному етапі актуальними стали питання аналізу, осмислення тих перетворень у галузі музично-естетичного виховання, які почали відбуватися у другій половині ХХ-го століття.

Вважаємо, що внаслідок цього, актуальними постають питання узагальнення імперичного досвіду розвитку музично-естетичного виховання в Україні як суспільного процесу у другій половині ХХ-го століття, питання створення загального теоретичного обґрунтування та визначення основного понятійно-термінологічного апарату, на якому

базується в сучасних умовах процес музично-естетичного виховання в Україні.

Література

1. Літопис руський / Пер. з давньорус. Л. Є. Махновця. – К., 1989. – С. 15.
2. Історія світової культури / Під ред. Л. Т. Левчук. – К., 1997. – С. 432.
3. Історія української культури. – Київ: Либідь, 1997.
4. Киященко П. И. Цели, задачи и принципы эстетического воспитания // Эстетическое воспитание: вопросы теории и практики. – М., 1990. – С. 5–23.
5. Кучерюк Д. Ю. Культура слов'ян. Україна в контексті культурно-історичних доль слов'янства // Історія світової культури: Навч. посіб. – К., 1997. – С. 381–443.
6. Михайличенко О.В. Музично-естетичне виховання дітей і молоді в Україні. – Суми.-2007 р.
7. Попович М. В. Мироззрение древних славян. – К., 1985.
8. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка / Навч. посіб.-К., 1997.

В статье рассматривается история развития традиций музыкально-эстетического воспитания детей и молодежи в Украине. Автор подчеркивает роль музыкального искусства в музыкально-эстетическом воспитании детской личности в XXI веке.

Ключевые слова: *музыкально-эстетическое воспитание, художественный вкус, идеал народа.*

In the article history of development of the traditions of musically-aesthetic education is examined in Ukraine. An author underlines the role of musical art in musically-aesthetic education of children and young people in Ukraine in a XXI age.

Keywords: *musical and aesthetic education, artistic taste, ideal of people.*

Сбітнєва Л.М.- кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедрою співу і дерегування Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Луганськ, Україна)

Рецензент – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук професор Г.П. Шевченко